

Rasekon ammattiopisto: Inkeri Tuuna, Riikka Lemmetyinen, Petri Turunen

YHTEISET TUTKINNON OSAT

Pakolliset tutkinnon osat

T1-tason yto-materiaali

Ammatillinen koulutus

Ammatillisen koulutuksen tavoitteena on kehittää opiskelijan ammatillista osaamista sekä kasvua sivistyneeksi ihmiseksi ja yhteiskunnan jäseneksi. Se kehittää osaltaan työelämää ja vastaa työelämän osaamistarpeisiin, edistää yrittäjyyttä sekä tukee elinikäistä oppimista. Ammatillinen koulutus antaa myös mahdollisuuden jatkaa opintoja korkeakoulussa.

(Kuvan lähde: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/amatillinen-koulutus>)

Tehtävät ja yksi lähipäivä

Johdanto

Tämä materiaali on tehty OPH:n rahoittamassa ALADIN-hankkeessa Raision seudun koulutuskuntayhtymässä. materiaali on tarkoitettu opiskelijoille, jotka ovat olleet lähiopetuksessa, mutta eivät ole saavuttaneet riittävää osaamista, joka vaaditaan tyydyttävään T1-tasoon. Materiaali sopii myös opiskelijoille, joiden opiskeluvalmiudet ovat puutteellisia.

Tämän tehtäväpaketin tehtävät arvioidaan hyväksytyt/hylätty-asteikolla ja opiskelijan on mahdollista saada vain T1-arvosana kaikista pakollisista ytoista. Kun paketin tehtävät on tehty, osaaminen testataan ja arvioidaan kirjallisilla ja suullisilla näytöillä.

Paketin materiaalista on poistettu kaikki päällekkäisyydet ja sisältö on tiivis. Materiaalia suositellaan käytettäväksi lähiopetuksessa. Samalla voidaan laajentaa sisältöä ala- ja ryhmäkohtaisesti ja varmistaa opiskelijan osaamisen taso.

Kokonaisuuteen kuuluu aina lähipäivä, jos opiskelija tekee tehtäviä itsenäisesti. Tuolloin varmistetaan keskustelemalla ja kirjallisilla näytöillä, että opiskelija on itse tehnyt tehtävät. Myös opiskelija arvioi oman osaamisensa.

Inkeri Tuuna

Petri Turunen

Orientaatiotehtävä: Tutustu T1-tason osaamisen arviointiin:

Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen 11 osp:

Opiskelija toimii tarkoituksenmukaisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Opiskelija

Tyydyttävä 1

- viestii vuorovaikutustilanteessa tilanteen mukaisella tavalla
- ilmaisee asiallisesti mielipiteitä yhteistyö- ja ryhmätilanteissa
- käyttää tilanteen mukaan yleiskieltä esitellessään omaan alaansa liittyvän ilmiön tai asian
- ymmärtää kielen ja vuorovaikutustaitojen merkityksen omalla alallaan ja työelämässä
- arvioi vuorovaikutustaitojaan saamansa palautteen pohjalta

Opiskelija tulkitsee erilaisia tekstejä sekä hankkii ja arvioi tietoja eri lähteistä.

Opiskelija

Tyydyttävä 1

- tunnistaa omalla alalla ja työelämässä käytettyjä tekstilajeja ja medioita
- tekee päätelmiä tekstien merkityksistä pääosin itsenäisesti
- hakee tietoa oman alansa kannalta keskeisistä tietolähteistä ja yksinkertaisissa tiedonhankinnan tehtävissä hyödyntää monilukutaitoaan
- tekee joitakin muistiinpanoja ja tiivistää muutamia ydinasioita kuullun, luetun ja nähdyn pohjalta
- arvioi tietolähteiden ja tiedon luotettavuutta pääosin itsenäisesti
- hyödyntää hankkimaansa tietoa
- noudattaa tekijänoikeuksia pääosin itsenäisesti
- arvioi tekstien tulkinnan taitojaan saamansa palautteen pohjalta

Opiskelija tuottaa erilaisia tekstejä ja ilmaisee tunteita, ajatuksia, mielipiteitä ja käsitteitä.

Opiskelija

Tyydyttävä 1

- asettaa ilmaisulleen tavoitteita ja suuntaa ilmaisuaan tavoitteiden mukaisesti
- tuottaa puhuttuja, kirjoitettuja tai audiovisuaalisia tekstejä hyödyntäen tieto- ja viestintäteknologiaa sekä monilukutaitoaan
- hallitsee osittain kirjoitetun kielen käytänteet
- tuottaa omalla alalla ja työelämässä tarvittavia tyypillisiä tekstejä
- tuottaa tilanteeseen sopivaa puhekieltä
- arvioi tekstien tuottamisen ja ilmaisun taitojaan saamansa palautteen pohjalta

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3855077/reformi/tutkinnonosat/4183749>

Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen 6 osp:

Opiskelija tekee laskutoimituksia ja mittayksiköiden muunnokset sekä soveltaa talousmatematiikkaa oman alan ja arkielämän edellyttämässä laajuudessa.

Opiskelija

Tyydyttävä 1

- laskee omaan alaan ja arkielämään liittyvät laskutoimitukset, kuten peruslaskutoimitukset ja prosenttilaskut
- toteuttaa mittayksiköiden muunnokset
- tekee ohjeiden avulla yksinkertaisia arki- ja työelämään liittyviä talousmatematiikan laskelmia
- havaitsee suureiden välisiä riippuvuuksia ja verrannollisuuksia

Opiskelija tekee havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista.

Opiskelija

Tyydyttävä 1	• laskee tavanomaisimmat pinta-ala- ja tilavuuslaskutoimitukset • ratkaisee käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen tarviten ajoittain ohjausta

Opiskelija käyttää loogista päättelykykyä, yhtälöitä ja tarvittavia teknisiä apuvälineitä matemaattisten ongelmien ratkaisemiseen.

Opiskelija

Tyydyttävä 1	• ratkaisee omaan alaan liittyviä, keskeisiä matemaattisia ongelmia hyödyntäen peruslaskutoimituksia • käyttää yksinkertaisia matemaattisia yhtälöitä yksinkertaisten matemaattisten ongelmien ratkaisemiseen tarviten ajoittain ohjausta • käyttää laskinta ja muita teknisiä apuvälineitä, kuten matemaattisia ohjelmistoja, työtehtäviin liittyvien matemaattisten perustehtävien ratkaisemiseen • hyödyntää ohjeen mukaan taulukoita ja piirroksia työelämän tehtävien ratkaisemiseen • käsittelee tilastollisia aineistoja ja tulkitsee tunnuslukuja tarviten ajoittain ohjausta

Opiskelija arvioi tulosten oikeellisuutta ja suuruusluokkaa sekä käytettyä ratkaisumenetelmää.

Opiskelija

Tyydyttävä 1	• tarkistaa tulosten oikeellisuuden ja niiden suuruusluokan • arvioi käytetyn ratkaisumenetelmän käyttökelpoisuutta tarviten ajoittain ohjausta

Opiskelija arvioi oman alan matemaattista osaamistaan.

Opiskelija

Tyydyttävä 1	• tunnistaa oman alan kannalta merkitykselliset matemaattiset vahvuutensa ja kehittämiskohteensa perustellusti

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3855077/reformi/tutkinnonosat/4183748>

Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen 9 osp:

Opiskelija toimii osana suomalaista yhteiskuntaa.

Opiskelija

Tyydyttävä 1	• noudattaa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden periaatteita • tuntee kansalaisen perusoikeuksia ja velvollisuuksia • selvittää joitain yhteiskunnallisen vaikuttamisen tapoja ja toimii aktiivisena kansalaisena

Opiskelija toimii yhteiskunnan palveluiden käyttäjänä ja kuluttajana.

Opiskelija

Tyydyttävä 1

- käyttää tarvitsemiaan yhteiskunnallisia palveluja
- toimii vastuullisesti tiedostaen oikeutensa ja velvollisuutena kuluttajana
- hankkii tarvitsemaansa tietoa kuluttaja-asioissa osittain ohjattuna

Opiskelija suunnittelee omaa talouttaan ja arvioi siihen liittyviä riskejä.

Opiskelija

Tyydyttävä 1

- tunnistaa yhteiskuntaan ja omaan taloudelliseen tilanteeseensa keskeisesti vaikuttavia tekijöitä
- seuraa tulojaan ja menojaan
- suunnittelee hankintoja ja vertailee erilaisia rahoitusvaihtoehtoja
- asettaa henkilökohtaisia taloudellisia tavoitteita
- ennakoii talouttaan erilaisissa elämäntilanteissa

Opiskelija selvittää alan työmarkkinoiden tilannetta ja alan osaamistarpeita.

Opiskelija

Tyydyttävä 1

- selvittää alan työmarkkinoiden tilannetta osittain ohjatusti
- tuntee työmarkkinajärjestelmän keskeisiä periaatteita
- tietää esimerkkejä alansa ammatillisista verkostoista
- tunnistaa alansa työtehtävissä tarvittavaa osaamista osittain ohjatusti

Opiskelija osaa solmia työsopimuksen työnantajan kanssa.

Opiskelija

Tyydyttävä 1

- perehtyy oman alan työehtoihin ja keskeiseen työlainsäädäntöön osittain ohjattuna
- tarkistaa työsopimuksen sisällön yhteistyössä asiantuntijan kanssa

Opiskelija toimii osana työyhteisöä.

Opiskelija

Tyydyttävä 1

- noudattaa annettuja työaikoja ja sovittuja toimintatapoja
- noudattaa työssään ulkoasuun ja pukeutumiseen liittyviä ohjeita osittain ohjatusti
- käyttää työssään tarkoituksenmukaista suojavaatetusta ja noudattaa työturvallisuusohjeita
- työskentelee osana monimuotoista ja -kulttuurista työyhteisöä

Opiskelija toimii yrityksen tavoitteita edistäen.

Opiskelija

Tyydyttävä 1

- tunnistaa yritystoiminnan merkitystä yhteiskunnassa
- kuvaa organisaation liiketoimintamallin osittain ohjatusti
- toimii taloudellisesti tunnistaen toimintansa merkityksen osana työyhteisöä

Opiskelija ideoi liikeidean ja arvioi sen toteuttamismahdollisuuksia.

Opiskelija

Tyydyttävä 1	• ideoi liikeidean osittain ohjatusti • löytää yrityksen perustamista tukevia palveluita ja tietolähteitä • selvittää liikeidean edellyttämiä taloudellisia resursseja • kuvaa liikeidean toteuttamiseksi tarvittavia verkostoja • arvioi valmiuksiaan toimia yrittäjänä

Opiskelija huolehtii terveydestään ja toimintakyvystään.

Opiskelija

Tyydyttävä 1	• etsii osittain ohjattuna tietoa ikäluokkansa terveydestä ja mahdollisuuksista oman terveytensä ja toimintakykynsä edistämiseksi • laatii itselleen toteuttamiskelpoisen suunnitelman oman terveytensä ja hyvinvointinsa edistämiseksi ottaen siinä huomioon mm. liikunnan, ravitsemuksen, palautumisen, unen, mielen hyvinvoinnin, tupakoimattomuuden (sis. kaikki nikotiinituotteet) ja päihteettömyyden, seksuaaliterveyden sekä ihmissuhteiden merkityksen päivittäisissä toiminnoissa • edistää osittain ohjattuna terveyttään ja hyvinvointiaan suunnitelman mukaisesti ja arvioi tavoitteidensa toteutumista

Opiskelija arvioi toimintaympäristönsä ja toimintansa turvallisuutta ja terveellisyyttä.

Opiskelija

Tyydyttävä 1	• toimii sovittujen turvallisuutta ja terveyttä edistävien toimintaohjeiden mukaisesti, yhteistyössä muiden kanssa, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta • ottaa työssään huomioon oman ammatin kuormittavuustekijät ja työkyvyn kehittämisen merkityksen tarvitsemalla ajoittain ohjausta • selvittää ohjattuna ergonomian vaikutukset työkykyyn

Opiskelija edistää liikunnan avulla opiskelu- ja työkykyään sekä hyvinvointiaan.

Opiskelija

Tyydyttävä 1	• hakee tietoa liikkumisen tavallisimmista hyödyistä ja vaatimuksista opiskelu- ja työkyvyille sekä ottaa tiedot joiltain osin huomioon terveyttä ja hyvinvointia edistävässä suunnitelmassaan • harjoittaa joiltakin osin opiskelu- ja työkyvyn vaatimia fyysisiä ominaisuuksiaan ja ergonomiataitojaan • liikkuu liikuntatilanteissa ylläpitäen opiskelu- ja työkykyään

Opiskelija ehkäisee tapaturmien syntymistä ja antaa ensiapua.

Opiskelija

Tyydyttävä 1	• ennakoii mahdollisia tapaturmariskejä liikuntatilanteissa • antaa ensiapua tavallisimmissa ensiapua vaativissa tilanteissa, tunnistaa osaamisensa rajat ja hakee lisäapua nopeasti

Opiskelija osaa toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.**Opiskelija**

Tyydyttävä 1

- tietää kestävän kehityksen ekologisen, taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyuden keskeiset tavoitteet
- ymmärtää luonnonvarojen rajallisuuden ja kestävän käytön merkityksen kansallisesti
- tunnistaa keskeiset toimintatavat kestävän kehityksen edistämiseen käyttäen apuna asiantuntijoita

Opiskelija ottaa huomioon elinkaariajattelun periaatteet.**Opiskelija**

Tyydyttävä 1

- ymmärtää kiertotalouden periaatteen
- tunnistaa tuotteen tai palvelun energia- ja materiaalitehokkuuden
- määrittää jonkin tuotteen elinkaaren yleisellä tasolla

Opiskelija pohtii ratkaisuja eettisistä näkökulmista.**Opiskelija**

Tyydyttävä 1

- tunnistaa työhön liittyviä joitakin vaiheita ja tilanteita, joihin sisältyy eettisiä valintoja
- pohtii omien ratkaisujen vaikutusta eettisestä näkökulmasta yhdessä muiden kanssa

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3855077/reformi/tutkinnonosat/4183745>

Pohdi seuraavia kysymyksiä samalla, kun tutustut edellä oleviin osaamistavoitteisiin ja osaamisen arviointiin

- Onko kirjallinen viestintäsi sujuvaa?
- Osaatko viestiä tilanteeseen sopivalla tavalla?
- Osaatko etsiä tietoa luotettavista lähteistä?
- Osaatko käyttää tavallisimpia tietoteknisiä sovelluksia?
- Tunnetko eurooppalaista kulttuuria?
- Tunnistatko kulttuurin merkityksen hyvinvoinnillesi?
- Tunnistatko alallesi tyypillisiä tekstejä?
- Osaatko peruslaskutoimitukset?
- Osaatko prosenttilaskut?
- Tiedätkö oikeutesi työntekijänä?
- Osaatko viestiä vieraalla kielellä?
- Tunnistatko valintojesi ympäristövaikutukset?
- Osaatko huolehtia hyvinvoinnistasasi?
- Huomioitko ergonomian arjessasi?
- Tiedätkö, mitä on kiertotalous?

Työelämässä toimiminen

1. Kerro lyhyesti, mitä eroa on työsopimuksella ja työehtosopimuksella?

Työsopimus: <https://www.sak.fi/tyoelama/tyoelaman-perustieto/tyosopimus>

Työehtosopimus: <https://www.sak.fi/tyoelama/tyoelaman-perustieto/tyosopimus>

---

2. Kerro, mitä ovat työnantajan ja työntekijän oikeudet ja velvollisuudet.

<https://www.sak.fi/tyoelama/tyoelaman-perustieto>

---

3. Etsi vastauksia omaan alaasi liittyviin kysymyksiin.

Oma alani on _____

- Kiinnitä huomiotasi siihen, että käyttämäsi lähteet ovat luotettavia. Etsi tietoa siitä, miten lähteen luotettavuutta voidaan testata.

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/04/02/valheenpaljastaja-testaa-onkosinusta-faktantarkistajaksi>

- Mikä tekee lähteestä luotettavan? Mitä on lähdekritiikki?

- Kirjoita jokaisen vastauksen perään lähde, josta tieto on löytynyt. Vaikka osaisit vastata johonkin kysymykseen ilman apua, etsi silti luotettava sivusto, josta tiedon voi tarkastaa.

- Millainen on alasi työllisyystilanne Suomessa tällä hetkellä?

- Millainen tilanne on lähiseudullasi?

- Mitä alasi työehtosopimus sanoo ylitöiden palkanmaksuasioista?

- Kuinka paljon ylitöitä saa tehdä ja miten se määräytyy?

- Kirjoita alle alasi kolme suurta yritystä Suomessa

Mitä turvallisuuteen liittyviä merkkejä tai kylttejä työpaikaltasi löytyy, esim. Savuton työpaikka. Kirjoita ne suomeksi tai ruotsiksi.

---

5. Kirjoita esimiehellesi sähköposti englanniksi, jossa ilmoitat poissaolostasi. Kerro, miksi olet pois ja kuinka kauan poissaolosi kestää. Muista kohtelias aloitus ja lopetus. Lähetä sähköposti opettajallesi.

Tiedosto	Viesti	Lisää	Asetukset	Muotoile tekstiä	Tarkista
 Lähetä	Vastaanottaja...	<input type="text"/>			
	Kopio...	<input type="text"/>			
	Aihe	<input type="text"/>			
<hr/>					

Yhteiskunnassa ja kansalaisena toimiminen

1. Etsi oikea nettisivu, kirjoita verkko-osoite viivalle:

Mistä löydät avun, kun haluat tilata uuden verokortin?

Mistä löydät avun, kun haluat tarkastaa, onko lääkereseptisi voimassa?

Mistä löydät avun, jos haluat vaihtaa etunimesi?

Mistä löydät tiedon paikkakuntasi avoimista työpaikoista?

---

2. Käy katsomassa kela.fi-sivulta, Milloin voit saada **työmarkkinatukea** ja milloin voit saada **peruspäivärahaa**? Kirjoita vastaus alle.

---

3. Tietoturvatehtävä

a. Mitä tarkoittaa tietoturva? Entä mitä tarkoittaa tietosuojaja?

---

b. Minkälaisista erilaisista asioista näet tai tiedät nettisivuston olevan suojattu ja luotettava?

---

c. Sinulla on tiedostoja tallennettuna koneellesi. Minkälaisilla keinoilla voit turvata tietojen säilyvyyden ja sen, että kukaan muu ei pääse tiedostoihin käsiin? Mainitse vähintään kolme keinoa.

---

d. Onko internetissä turvallista ostaa verkkokaupasta tuotteita? Mistä ostaisit itse? Mistä et ostaisi? Miten voit tietää, onko verkkokauppa luotettava?

---

e. Miten voit suojata matkapuhelimesi tiedot?

---

4. Mihin tarvitset digitaitoja omalla alallasi? Oletko jo päässyt työssäsi käyttämään digitaalisia sovelluksia tai laitteita?

---

5. Hallinto

a. Luettele nykyiset eduskuntapuolueet.

---

b. Mitkä niistä ovat hallituspuolueita. (vaalit.fi)

---

c. Kuka on tällä hetkellä Suomen pääministeri?

---

6. Monikulttuurisuus

Mitä sinä ajattelet monikulttuurisuudesta, tasa-arvosta ja sananvapaudesta Suomessa (esim. koulussa ja työpaikoilla)?

Millaisia kokemuksia sinulla on eri kulttuureista?

Oletko opiskellut tai työskennellyt monikulttuurisessa ympäristössä?

Mitä eroja olet huomannut eri kulttuureista tulevien ihmisten käyttäytymisessä? Mitä voi sanoa ja mitä saa tehdä?

Pohdi tehtävässä annettuja kysymyksiä ja kirjoita ajatuksistasi, kokemuksistasi ja oppimistasi asioista yhtenäinen kirjoitelma (200-300 sanaa). Kiinnitä huomiota:

- oikeakielisyyteen
- sidosteisuuteen
- välimerkkeihin
- jäsentelyyn
- kokonaisuuteen

Näihin löydät apua esimerkiksi kielitoimiston ohjepankista

<http://www.kielitoimistonohjepankki.fi/>

ja Kirjoittajan ABC -sivulta

<https://webcgi.oulu.fi/oykk/abc/>

Kirjoita vastaus Wordilla ja palauta vastaus sähköpostin liitteenä opettajallesi.

7. Lista Suomen kansalaisen perusoikeuksista

- Ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä.
- oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen
- Ketään ei saa pitää syyllisenä rikokseen eikä tuomita rangaistukseen sellaisen teon perusteella, jota ei tekohetkellä ole laissa säädetty rangaistavaksi. Rikoksesta ei saa tuomita ankarampaa rangaistusta kuin tekohetkellä on laissa säädetty
- Vapaus liikkua maassa ja valita asuinpaikkansa
- Jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu
- Kirjeen, puhelun ja muun luottamuksellisen viestin salaisuus on loukkaamaton
- Uskonnon ja omantunnon vapaus
- Sananvapaus (Sananvapauteen sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä)
- Kokoontumis- ja yhdistymisvapaus
- Oikeus äänestää (täysi-ikäiset)
- Jokaisen omaisuus on turvattu
- Jokaisella on oikeus maksuttomaan perusopetukseen
- Oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin
- Jokaisella on oikeus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla
- Oikeus sosiaaliturvaan, välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon
- Vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille
- Oikeusturva
- Jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa
- Käsitteilyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan
- Julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen

Yrittäjyys ja yrittäjämäinen toiminta

Etsi verkosta vastaukset kysymyksiin.

- a. Mistä esimerkiksi saat neuvoja, jos haluat tulevaisuudessa perustaa oman yrityksen?

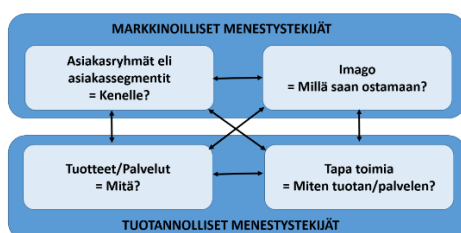

- b. Ideoi oman alasi yrityksen liikeidea ja arvioi sen toteuttamismahdollisuuksia.

- Apua saat esim. sivulta <http://www.tieto.osaavayrittaja.fi/>

Liikeidean rakenne

Pohdi liikeideassasi seuraavia kysymyksiä

- Minkä alan yrityksen perustaisit?
- Minkä kokoisen yrityksen perustaisit?
- Mitä tuotteita tai palveluita yrityksesi tuottaisi?
- Millä tavoin markkinoisit yritystäsi?

Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen

Hyvinvointisuunnitelma

1. Testaa liikkumisesi (tee UKK-instituutin testi)

<http://www.ukkinstituutti.fi/testaaliikkumisesi/>

vastaa sen jälkeen seuraaviin kysymyksiin:

a) Liikutko riittävästi?

---

b) Mitä lajeja harrastat?

---

c) Mitkä lajit ovat sinulle mieleisiä?

---

d) Miten voisit lisätä liikkumistasi arjessa?

---

e) Nimeä yksi selkeä liikunnallinen tavoite ensi vuodelle?

---

2. Liikuntaturvallisuus

Tutustu linkkeihin ja vastaa seuraaviin kysymyksiin?

<http://www.smartmoves.fi/liikuntaturvallisuus/liikuntavammojen-hoito/>

a). Mitä tarkoittaa KKK-hoito ja mihin sitä käytetään?

<http://www.smartmoves.fi/liikuntaturvallisuus/liikuntavammojen-ehkaisy/>

b) Miten voit ennaltaehkäistä liikuntavammoja?

Ergonomia

Ergonomiaan liittyvät oikeat työskentelyasennot ja -tavat, esimerkiksi turvallisen nostotekniikan osaaminen. Ergonomiaa hyödyntäen työympäristö voidaan suunnitella siten, että keho ei kuormitu liikaa. Esimerkiksi työtasosta voidaan tehdä työntekijälle sopiva joko tuolia tai pöydän korkeutta säätämällä. Lisäksi ergonomiia ovat työtä helpottavat ratkaisut, kuten nokkakärryt, joilla taakan kuljettaminen on huomattavasti kevyempää kuin kantaen.

Kivut ja vaivat työpäivän jälkeen voivat olla merkki siitä, että ergonomia on pielessä. Ergonomiasta huolehtiminen auttaa voimaan paremmin sekä työssä että vapaalla ja voi näkyä myös kukkarossasi. Esimerkiksi selkävivot voivat johtaa pitkään sairauspoissaoloon ja tulojen vähenemiseen.

Tutustu alla oleviin linkkeihin ja vastaa seuraavan sivun kysymyksiin.

<https://www.smartmoves.fi/opiskelu-ja-tyoergonomia/>

<https://selkakanava.fi/ergonomiavinkkejä-kotiin-ja-tyopaikalle>

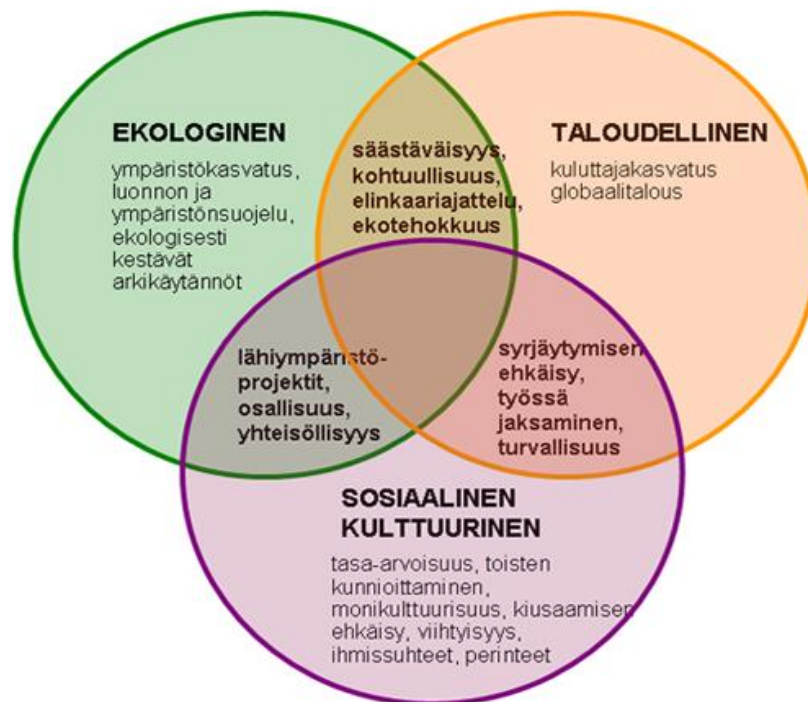
<https://www.ttl.fi/tyontekija/tuki-liikuntaelinten-terveys/ergonomia/>

a) Onko opiskelemasi ala fyysisesti raskasta työtä, seisomatyötä vai istuma- ja näyttöpäätetyötä? Miten kehosi väsy työpäivän aikana?

b) Minkälainen on oikea nostotekniikka?

Kestävän kehityksen edistäminen

Kestävän kehityksen ulottuvuudet Kuva: Suomen ympäristöopisto SYKLI
(Lähde: <http://www03.edu.fi/aineistot/keke/yleistietoa/kestavakehitys.htm>)

1. Tarkastele yläpuolella olevaa kuvaa kestävän kehityksen ulottuvuuksista (ekologinen, sosiaalinen, kulttuurinen ja taloudellinen).

a. Mitä nämä osa-alueet mielestäsi käytännössä tarkoittavat?

---

b. Miten kestävä kehitys näkyy sinun elämässäsi?

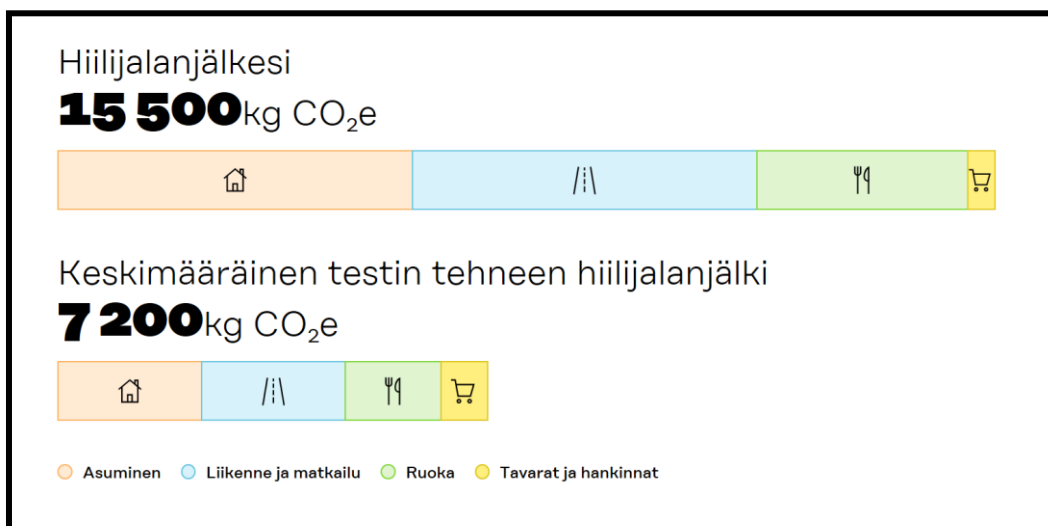

---

2. Tee Sitran verkkosivuilla oleva elämäntapatesti.

<https://elamantapatesti.sitra.fi/>

Vastaukseksi saat esimerkin kaltaisen taulukon:

Vastaa oman taulukkosii tietojen pohjalta:

- a. Kuinka suuri on oma hiilijalanjälkesi?

- b. Millä elämänaalueella sinulla olisi eniten parannettavaa?

- c. Mikä testissä tai testin tuloksessa yllätti sinut?

---

3. Yrityksillä on vastuu toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Etsi internetistä **oman työpaikkasi eettiset ohjeet** tai jos et löydä niitä, käytä rakennusalan yrityksen **NCC:n eettisiä ohjeita** osoitteesta

<https://www.ncc.fi/kestava-kehitys/eettiset-ohjeet/>

Vastaa niiden avulla seuraaviin kysymyksiin.

- a. Mitkä ovat yrityksen eettiset ohjeet, joita kaikkien yrityksen työntekijöiden on noudatettava?

---

b. Kerro yhdestä niistä enemmän (5 virkettä).

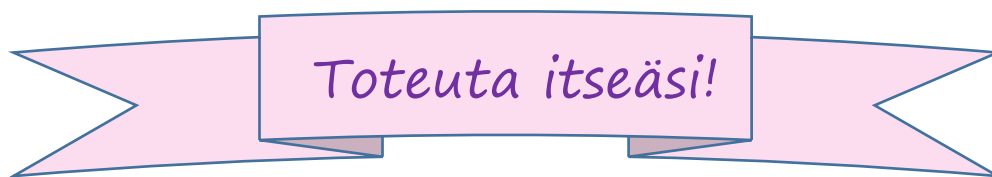

---

2. Miten kulttuuri näkyy arjessasi? Saat vapaasti päättää toteutustavan.

- Voit piirtää, maalata, valokuvata, leikata ja liimata, runoilla, räpätä, virkata, taikoa...
- Voit palauttaa työn sähköpostilla, tuomalla opettajalle tai vaikka kirjekyyhkyn matkassa.
- Tutustu tästä linkistä **tekijänoikeuksiin** ja muista noudattaa niitä työtä tehdessäsi.
  - Katso linkin video ja tutustu tarkemmin aiheeseen Tekijänoikeuden ABC -esitteestä <https://tekijanoikeus.fi/tekijanoikeus/>

Sovi työsi palautuksesta opettajasi kanssa.

Ehdotuksia lähipäivään ja opiskelijan itsearviointiin

Itsearviointi

- Arvioi vuorovaikutustaitojaan
- Arvioi tekstin tulkinnan taitojaan
- Arvioi tekstien tuottamisen ja ilmaisun taitojaan
- Mitä uutta opit tekijänoikeuksista?
- Oletko tyytyväinen omaan elämäntapaasi kestävän kehityksen kannalta? Perustele. Missä olet hyvä? Missä voisit vielä yrittää parantaa?
- Mitä uutta oman alasi sanastoa opit vieraalla kielellä?
- Miten tietosi kansalaisen perusoikeuksista paranivat?
- Millä tavalla huomioit ergonomian paremmin työssäsi?
- Mitkä peruslaskutoimitukset osaat parhaiten?
- Löydätkö netistä etsimäsi tiedot luotettavista lähteistä?
- Oma arvio kielitaidosta (esim. eurooppalaisen viitekehyksen itsearviointilokerikko <https://europass.cedefop.europa.eu/sites/default/files/cefr-fi.pdf>)

Ryhmäkeskustelu

- Aihe: Kielen ja vuorovaikutustaitojen merkitys omalla alalla ja työelämässä.
- Kriteerit: tilanteen mukainen viestintä, mielipide ryhmätilanteessa, tilanteen mukainen yleiskieli, tuottaa tilanteeseen sopivaa yleiskieltä
- Palautteen antaminen/ kirjoittaminen
- RU+EN: Kerro itsestäsi ruotsiksi ja englanniksi
Haastattelukysymykset annetaan etukäteen
- **Esimerkkikysymykset englanniksi**
  - - What's your name?
  - - How old are you?

- - When were you born?
- - Where do you live?
- - Do you have any hobbies?
- - What do you study?
- - Where do you work?
- - What are your working hours?
- - Tell something about your typical day at work.

- **Esimerkkikysymykset ruotsiksi**

- - Vad heter du?
- - Hur gammal är du?
- - När är du född?
- - Var bor du?
- - Vad har du för hobbyer?
- - Vad studerar du? Var?
- - Var jobbar du?
- - Hurdana arbetstider har du?
- - Vad gör du på jobbet?

Kirjalliset näytöt esim.

- Matematiikka
- Fysikaaliset ja kemialliset ilmiöt ja niiden soveltaminen

Linkit T1-materiaali

Orienteatiotehtävä: Tutustu T1-tason osaamisen arviointiin

Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen 11 osp:

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3855077/reformi/tutkinnonosat/4183749>

Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen 6 osp:

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3855077/reformi/tutkinnonosat/4183748>

Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen 9 osp:

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3855077/reformi/tutkinnonosat/4183748>

Työelämässä toimiminen

1. Kerro lyhyesti, mitä eroa on työsopimuksella ja työehtosopimuksella?

Työsopimus: <https://www.sak.fi/tyoelama/tyoelaman-perustieto/tyosopimus>

Työehtosopimus: <https://www.sak.fi/tyoelama/tyoelaman-perustieto/tyosopimus>

2. Kerro, mitä ovat työnantajan ja työntekijän oikeudet ja velvollisuudet.

<https://www.sak.fi/tyoelama/tyoelaman-perustieto>

Yhteiskunnassa ja kansalaisena toimiminen

6. Monikulttuurisuus

Näihin löydät apua esimerkiksi kielitoimiston ohjepankista: <http://www.kielitoimistonohjepankki.fi/>

ja Kirjoittajan ABC -sivulta

<https://webcqi oulu.fi/oykk/abc/>

Yrittäjyys ja yrittäjämäinen toiminta

- Apua saat esim. sivulta <http://www.tieto.osaavayrittaja.fi/>

Työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen

1. Testaa liikkumisesi (tee UKK instituutin testi)

<http://www.ukkinstituutti.fi/testaaliikkumisesi/>

2. Liikuntaturvallisuus

<http://www.smartmoves.fi/liikuntaturvallisuus/liikuntavammojen-hoito/>

<http://www.smartmoves.fi/liikuntaturvallisuus/liikuntavammojen-ehkaisy/>

3. Ravinto

<http://www.smartmoves.fi/ravinto/>

Ergonomia

<https://www.smartmoves.fi/opiskelu-ja-tyoergonomia/>

<https://selkakanava.fi/ergonomiavinkkeja-kotiin-ja-tyopaikalle>

<https://www.ttl.fi/tyontekija/tuki-liikuntaelinten-terveys/ergonomia/>

Kestävän kehityksen edistäminen

Tee Sitran verkkosivuilla oleva elämäntapatesti.

<https://elamantapatesti.sitra.fi/>

Yrityksillä on vastuu toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.

<https://www.ncc.fi/kestava-kehitys/eettiset-ohjeet/>

Taide ja luova ilmaisu

<https://tekijanoikeus.fi/tekijanoikeus/>

Itsearviointi

<https://europass.cedefop.europa.eu/sites/default/files/cefr-fi.pdf>